

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Linda Hallstedt, hovrättsrådet Lina Sandin (referent och protokollförare) och tf. hovrättsassessorn Malin Jonasson

FÖREDRAGANDE

Hovrättsfiskalen Roland Johansson

PARTER

Klagande och motpart

Dawda Njie, 19840403-1299
Medborgare i Gambia
Varbergagatan 98 Lgh 1202
703 51 Örebro

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Eva Engström
Advokatbyrån Novum AB
Kansligatan 1
703 61 Örebro

Motpart

Aléx Winther
Motorpsvägen 58
702 30 Örebro

Företrädd av åklagaren

Klagande och motpart

Kammaråklagare Helena Bergfors
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Örebro

SAKEN

Grov stöld m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Örebro tingsrätts dom 2022-03-23 i mål B 1099-22 och B 1121-22

Tingsrätten dömde Dawda Njie för bland annat grov stöld och narkotikabrott till sex månaders fängelse samt förverkade tidigare villkorligt medgiven frihet. Tingsrätten

beslutade även att Dawda Njie skulle utvisas ur Sverige efter avtjänat straff med ett förbud att återvända hit inom tio år.

Dawda Njie och åklagaren har överklagat domen.

Under handläggningen i hovrätten har parterna framfört synpunkter på det sätt som tingsrätten har behandlat frågan om utvisning. Dawda Njie och åklagaren har anfört att något yrkande om utvisning inte framställdes i tingsrätten av åklagaren. Parterna har även uppgett att tingsrätten visserligen skickade ett yttrande från Migrationsverket till dem före huvudförhandlingen, men att frågan om utvisning inte berördes vid huvudförhandlingen på annat sätt än att yttrandet lästes upp.

Tingsrätten har beretts möjlighet att yttra sig i hovrätten om hur utvisningsfrågan hanterades vid huvudförhandlingen och rättens ordförande har i stort bekräftat de uppgifter som parterna lämnat.

Såväl åklagaren som Dawda Njie har härefter anfört att tingsrättens agerande – att pröva frågan om utvisning utan att parterna getts möjlighet att yttra sig i frågan – utgör ett rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång.

Dawda Njie har, för det fall hovrätten inte anser att felet kan avhjälpas i hovrätten, yrkat att hovrätten ska undanröja tingsrättens dom och visa målet åter till tingsrätten. Som grund för detta har han huvudsakligen anfört att hans talan och inställning inte kom fram på ett rättssäkert sätt vid tingsrättens huvudförhandling då det aldrig framgick under huvudförhandlingen att tingsrätten avsåg att ex officio pröva frågan om utvisning.

Åklagaren har anfört att felet bör kunna avhjälpas i hovrätten genom att för utvisningsfrågan relevanta frågor ställs till den tilltalade i anslutning till att hans personliga förhållanden går igenom och att parterna härefter ges möjlighet att slutföra sin talan även i denna del.

Åklagaren har, för det fall hovrätten beslutar att återförvisa målet till tingsrätten, yrkat att Dawda Njie ska kvarbli i häkte och som skäl för detta anfört följande. Dawda Njie är

fortfarande på sannolika skäl misstänkt för grov stöld och det finns risk att han på fri fot fortsätter sin brottsliga verksamhet. Med beaktande av gärningens straffvärde är det fortfarande proportionerligt att Dawda Njie är häktad.

Dawda Njie har gjort gällande att det inte är proportionerligt att han är fortsatt häktad för det fall domen undanröjs och målet återförvisas till tingsrätten.

Efter föredragning meddelar hovrätten följande

BESLUT

1. Hovrätten undanröjer tingsrättens dom, utom såvitt avser ersättning till den offentliga försvararen, och visar målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.
2. Hovrätten upphäver beslutet om att Dawda Njie ska vara häktad i målet.
3. Eva Engström tillerkänns ersättning med 16 833 kr. Av beloppet avser 8 652 kr arbete, 3 960 kr tidsspillan, 854 kr utlägg och 3 367 kr mervärdesskatt. Denna kostnad ska staten svara för.

Hovrättens skäl för beslutet

Enligt 51 kap. 28 § rättegångsbalken får hovrätten undanröja en tingsrätts dom om det vid tingsrätten förekommit ett rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång och felet inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i hovrätten. Alla rättegångsfel ska beaktas självmant, ex officio, av hovrätten (se NJA II 1989 s. 189).

Enligt 8 a kap. 6 § utlänningslagen (2005:716) är det den domstol som handlägger brottmålet som har att besluta om utvisning på grund av brott. Tingsrätten får fatta beslut om utvisning utan att det har framställts något yrkande om det, även om det vanligen sker efter yrkande av åklagaren. I förarbetena till bestämmelsen har uttalats att frågan om utvisning bör väckas så tidigt som möjligt i processen så att den misstänkte har möjlighet att planera sitt försvar utifrån att utvisning kan komma i fråga. Vidare har

uttalats att om rätten självmant tar upp frågan innebär det inte att ett utvisningsbeslut kommer som en överraskning för parterna; på sedvanligt sätt har i ett sådant fall parterna fått tillfälle att ange sina ståndpunkter och skäl under rättegången. (Prop. 1993/94:159 s. 20 f).

Av grundläggande rättssäkerhetsgarantier följer att en rättegång ska genomföras rättvist (2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen). Principerna för en rättvis rättegång innefattar bland annat att förfarandet ska vara kontradiktoriskt, vilket exempelvis innebär att en part ska ha rätt att argumentera för sin sak inför domstol (se prop. 2009/10:80 s. 160). Även enligt artikel 6.1 i Europakonventionen framgår att var och en, vid prövningen av en anklagelse mot henne eller honom för brott, ska vara berättigad till en rättvis rättegång. Rätten omfattar enligt artikel 6.3 vissa minimirättigheter, bland annat en rätt att i detalj underrättas om vad som är grunden för en anklagelse samt få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar.

Såsom anförts ovan har tingsrätten haft rätt att utan yrkande från åklagaren (ex officio) pröva utvisningsfrågan. Tingsrätten har också inhämtat ett yttrande från Migrationsverket som översänts till parterna före huvudförhandlingen och har redovisat innehållet i yttrandet vid förhandlingen. Parterna får härigenom i någon mån anses ha uppmärksamats på att frågan om utvisning kunde bli aktuell. Parterna har dock inte på ett klart och entydigt sätt informerats av rätten om att frågan om utvisning skulle prövas. Såväl åklagaren som Dawda Njie har i hovrätten dessutom gett uttryck för att de inte förstått att frågan var föremål för prövning och att tingsrättens beslut i denna del därför kommit som en överraskning för dem. Dawda Njie har därmed berövats sin rätt att förbereda sitt försvar i denna fråga liksom sin rätt att vid förhandlingen ange sin ståndpunkt i utvisningsfrågan och anföra skäl för denna. Tingsrättens beslut om utvisning har således kommit att fattas utan att frågan avhandlats vid huvudförhandlingen på ett sådant sätt att det stått klart för parterna att frågan skulle komma att prövas (jfr rättsfallet NJA 1996 s. 149 och NJA 1997 s. 825). Förfarandet – som innebär ett åsidosättande av en väsentlig rättssäkerhetsgaranti – har inneburit ett sådant rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång i den mening som sägs i 51 kap. 28 § rättegångsbalken. Felet är vidare av sådan art att det inte utan väsentlig olägenhet kan läkas i hovrätten (jfr rättsfallen NJA 2006 s. 40 och NJA 2003 s. 486).

Tingsrättens dom ska därför undanröjas, utom såvitt avser ersättningen till den offentliga försvararen, och målet återförvisas dit för fortsatt behandling.

Dawda Njie har varit frihetsberövad i målet sedan den 24 februari 2022. Han är alltså på sannolika skäl misstänkt för grov stöld och det föreligger fortfarande risk för att han på fri fot fortsätter sin brottsliga verksamhet. Med hänsyn till att målet återförvisas till tingsrätten är det inte längre proportionerligt att Dawda Njie är häktad i målet. Hovrätten har därvid beaktat det av tingsrätten bedömda straffvärdet av gärningarna och den tiden som Dawda Njie varit frihetsberövad.

HUR MAN ÖVERKLAGAR; se bilaga.

Beslutet under punkten 1 får inte överklagas.

Beslutet under punkterna 2 och 3 får överklagas senast den 2 juni 2022.

Protokollförare

Protokollet justerat